

Türkiye’de Öğrenim Gören İranlı Üniversite Öğrencilerinin Uyum Sorunları

Kübra ERCAN

İbrahim RAMAZANİ

Salih Cenap BAYDAR

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

AYBÜ-GPM Rapor Serisi

Türkiye’de Öğrenim Gören İranlı Üniversite Öğrencilerinin Uyum Sorunları

Kübra ERCAN
İbrahim RAMAZANİ
Salih Cenap BAYDAR

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Türkiye'de Öğrenim Gören İranlı Üniversite Öğrencilerinin Uyum Sorunları

Kübra ERCAN
İbrahim RAMAZANI
Salih Cenap BAYDAR

AYBÜ-GPM Rapor Serisi

Grafik Tasarım : Furkan ÖZENCI

Atıf İçin:

Ercan, K., Ramazani, İ., Baydar, S.C. (2018). *Türkiye'de Öğrenim Gören İranlı Üniversite Öğrencilerinin Uyum Sorunları*. AYBÜ-GPM Rapor Serisi. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM).

2018 © Tüm Hakları Saklıdır

Göç Politikaları Merkezi'nin izni alınmadan kısmen veya tamamen elektronik veya basılı olarak çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Raporda belirtilen görüşler yazara aittir ve Merkez'in görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

2018 © All Rights Reserved

No part of this report may be reproduced, copied or transmitted in any form or by any means, electronic or printed, without the permission of Migration Policy Center. The views expressed in this report are the author's own and do not necessarily reflect the Center's stance or policy.

Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM)

Adres : Güvenevler Mah. Cinnah Cad. No: 16 Çankaya / ANKARA

Telefon : 0 312 906 10 95

E-Posta : gpm@aybu.edu.tr

Web : www.aybu.edu.tr/gpm

Türkiye'de Öğrenim Gören İranlı Üniversite Öğrencilerinin Uyum Sorunları

Kübra ERCAN¹

İbrahim RAMAZANI²

Salih Cenap BAYDAR³

Özet

İran, Türkiye'nin en uzun kara sınırına sahip olduğu komşularından biri olarak önemini her zaman korumuştur ve insan hareketlilikleri açısından son derece önemli bir kaynak ve geçiş ülkesidir. 2017 yılında Türkiye'ye giriş çıkış yapan uyruklar sıralamasında 2,5 milyona yakın sayıda insanın İran'dan Türkiye'ye giriş yaptığı görülür. İranlılar, oturma, çalışma ve öğrenci gibi çeşitli türlerde ikamet izni alan uyruklar arasında her yıl ilk on içerisinde yer alır. Sadece düzenli değil, düzensiz ve uluslararası koruma başvuru istatistiklerinde de İran uyruklular üst sıralarda bulunmayı sürdürmektedir. Bir kaynak ülke olmanın ötesinde, doğudan batıya yönelmiş, Avrupa'ya geçmek ya da Türkiye'de kalmak isteyen düzensiz göçmenler açısından da İran son derece önemli bir konuma sahiptir. Özellikle düzensiz göçmen istatistiklerinde üst sıralarda bulunan Afganistan ve Pakistan gibi daha doğudan yola çıkanların en önemli geçiş güzergahı da İran topraklarından geçer. Bu açıdan Türkiye'ye yönelen insan hareketlilikleri açısından İran'ın "doğrudan" olduğu kadar "dolaylı" etkisi de azımsanmayacak ölçüdedir. Bu anlamda Türkiye'nin Avrupa açısından konumu neyse, İran'ın da Türkiye açısından benzer bir konumda bulunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Arap Baharı olarak bilinen Ortadoğu'daki gelişmelerin ardından Türkiye, tarihinin en büyük insan hareketliliği dalgası ile karşı karşıya kaldı. Yapılan yorumların büyük çoğunluğunun ortak noktası "hazırlıksız yakalandık" düşüncesi etrafında toplanmaktadır. Son zamanlarda İran'ın iç ve bölge siyaseti açısından içinden geçtiği süreçler, çeşitli senaryoların gerçekleşmesi durumunda Türkiye'nin ne tür bir tablo ile karşı karşıya kalabileceği sorusunu sormamıza neden oldu. Panelistlerin ileri sürdüğü fikirler, İran'da meydana gelebilecek bir türbülansın göç meselesi açısından Türkiye üzerinde göz ardı edilemeyecek etkileri olacağını ortaya koydu.

Bölgedeki ülkelerin siyasal, ekonomik ve toplumsal istikrarını ve refahını en fazla isteyen ülke Türkiye'dir. Ancak, bunun aksi gelişmeleri de kendi açısından takip edip buna yönelik senaryoları değerlendirmek de kendi toplumuna karşı sorumluluğudur. Panelin ortaya koyduğu sonuçların Türkiye'nin göç politikasını belirleyen karar vericilerin ve uygulayıcıların gelecek projeksiyonlarına önemli bir katkı sağlayacağına inanıyoruz.

¹ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Doktora Öğrencisi, ercankubra@yahoo.com.tr

² Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Doktora Öğrencisi, ibrahim.ramazani@gmail.com

³ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Doktora Öğrencisi, salihcenap@gmail.com

1. Giriş

Türkiye’de özellikle son yıllarda üniversitelerde eğitim görmek için gelen uluslararası öğrencilerin sayısı oldukça artmıştır. Türkiye, dış ülkelerle ilişkisini canlı tutabilmek ve gücünü kanıtlamak adına uluslararası öğrenci hareketliliğine önem vermektedir. Kalkınma Bakanlığının açıklamalarına göre (2015: 4); 2018 yılı sonunda Türkiye’nin uluslararası öğrenci pazarındaki payının yüzde 1,5’e çıkarılması ve yükseköğretim sistemin uluslararası öğrenciler ve öğretim üyeleri için çekim merkezi haline getirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın da ‘İran’ örneği üzerinden hareketle uluslararası öğrencilerle ilgili yapılan politikalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışma, seçilen evren ve örneklem yönünden uluslararası öğrenciler üzerine yapılan diğer çalışmalardan farklılık taşımaktadır. Ankara’da yaşayan İranlı öğrencilerle, toplumsal uyum konusunda, nitel araştırma tekniğine uygun olarak yapılan bu araştırmadan elde edilen bilgilerin, literatüre sağlayacağı katkının da önemli olduğu düşünülmektedir.

Türkiye ve İran birbirlerine kültürel olarak yakın olmakla beraber, mezhepsel, siyasi ve etnik açıdan toplumsal uyum ve entegrasyonu zorlaştırabilecek unsurların mevcudiyeti de inkâr edilemez. Ankara’da bulunan İranlı öğrencilerin toplumsal uyum konusunda yaşadıkları sıkıntıların hangi noktalarda yoğunlaştığı, araştırmanın ana problemlerinden birisini oluşturmaktadır. Ayrıca coğrafi ve kültürel yakınlığın toplumsal uyum konusunda hangi avantaj ve dezavantajları sağladığı araştırmanın diğer problemlerindendir.

Çalışmanın amacı; Ankara’ya gelen İranlı öğrencilerin toplumsal uyum konusunda yaşadıkları güçlükleri tespit etmektedir. Bu amaçlar doğrultusunda şu sorulara cevap aranacaktır;

- İran Azerbaycan’ından gelen öğrencilerin Türkçe biliyor olmalarının uyum sağlamalarında etkisi nedir?
- Toplumsal uyum sürecinde dil ve din ortaklığının yanı sıra lehçe ve kültür farklılıklarının etkisi nedir?
- Türkiye’de üniversitelerin sosyal etkinliklerinin İranlı öğrencilerin uyum sürecine etkisi nedir?

2. Kuramsal Çerçeve ve Literatür

Uyum (adaptation), genelde bireyin hem kendisi ve hem de çevresi ile iyi ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkileri sürdürebilme derecesi olarak tanımlanabilir. Uyum dinamik bir süreçtir ve bireyin çevresinde yer alan değişikliklere karşı geliştirdiği tepkilerle sağlanır. Ancak uyum, sadece toplumsal çevrenin beklentilerine uygun tutum ve davranış geliştirme şeklinde düşünülmemelidir (Gençtan,1994: 14). Kişisel uyum ise; bireysel özelliklerin çevreye uyum sağlamak amacıyla oluşturduğu davranışsal örüntüdür. Toplumsal uyum; uygun toplumsal tutum ve standartlara sahip olma ve bireylerin toplumsal çevresiyle sağlıklı ve başarılı bir etkileşim süreci yaşama ve bu yaşantıyı kendini de ifade edebilecek şekilde sürdürebilme durumudur (Alver,1998: 98).

Eğitim yaşantısını farklı bir ülkede sürdürmek isteyen uluslararası öğrenciler, okumaya gittikleri ülkenin toplumsal yaşantısına uyum konusunda sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu uyum sorunları birçok araştırmanın konusu olmuştur. Bu konuda Güçlü (1996: 101) "Yabancı Öğrencileri uyum problemleri" adlı çalışmasında Pittsburgh Üniversitesinde lisansüstü eğitim yapan öğrencilerin uyum sorunları ile bu öğrencilerin cinsiyet, medeni durum, yaş, coğrafi farklılıklar, dil ve maddi açıdan anlamlı farklılıklar olup olmadığını araştırmıştır. Bu amaçla 90 ülkeden 500 öğrenciyle gerçekleştirilen çalışmanın bulgularına göre; yabancı öğrencilerin algıladıkları problemlerin en çok maddi sıkıntılar ve dil sorunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ercan'ın (2013) Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı "Uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarının incelenmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik beklentilerin araştırılması" başlıklı uzmanlık tezinde; Türkiye'de öğrenim gören Türkiye burslusu öğrencilerin sosyokültürel, akademik ve finansal uyum sorunları araştırılmıştır. Öğrencilerle gerçekleştirilen anket sonucunda elde edilen bulgularda uyum sorunları; dil, ekonomik ve kültürel adaptasyon şeklinde belirlenmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyokültürel entegrasyonu üzerine yapılan bir çalışmada; öğrencilerin aile özlemi, arkadaşlarla iletişimi barınma, giyim ve yemek kültürü gibi konularda yaşadıkları problemler ve tecrübeler araştırılmıştır (Zavalsız & Gündoğ, 2017). Konya'da yapılan, yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarının incelendiği başka bir araştırmada dil sorununun dersleri izleme ve anlama da en büyük sıkıntıyı yarattığı ama öğrencilerin arkadaşlarından, hocalarından veya personellerden herhangi bir dışlamaya maruz kalmadıkları bulgusuna ulaşılmıştır (Alagöz & Geçkil, 2017). Yapılan başka bir araştırmada; Türk Cumhuriyetlerden Türkiye'ye gelen öğrencilerin akademik ve sosyal beklentilerinin; nitelikli bir eğitim alma ve iyi bir meslek edinme yönünde olduğu ve bu süreçte bazı sorunlarla karşılaştıkları ortaya konularak bu sorunların aşılması için oryantasyon, öğrenci merkezli güncel eğitim sunulması, uluslararası rehberlik ve danışma gibi bir takım destek hizmetlerinin iyileştirilmesi önerilmiştir (Enterieva & Sezgin, 2016).

Göç (kısa & uzun dönem) ve onun bir alt kategorisi olarak öğrenci göçü, uyum, dışlanma ve entegrasyon konularının literatürde oldukça önemli yer tuttuğu görülmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalara bakıldığında; Mahindokht Dehnadi (2001), Zerdüşt bilişim uzmanı öğrencilerin göç isteklerinde etkili olan nedenleri Zerdüşt toplumunda araştırmıştır. Bu amaçla 70 kişi üzerine uygulanan ankete göre öğrencilerin başka ülkelerde eğitim görmek için gitme nedenlerini;

1. İyi yaşama ulaşmak,
2. Çocukların geleceğini ve yaşamlarını güvence altına almak,
3. İran'ın politik durumundan razı olmamak,
4. Üniversite hayatının devamını sağlamak,
5. Yurt dışında akrabaların olması,
6. Dini azınlıklar ve halk içinde eşitsizlik olarak açıklamıştır.

Yani; öğrencilerin eğitim için başka ülkeleri tercih etmesinde 'beklenti' faktörünün oldukça önemli olduğu görülmektedir. Gomez ve arkadaşları (2003) ise batıya öğrenci göçüne bir model çizmeye çalıştıkları çalışmalarında, öğrencileri motive eden ve kararlarını etkileyen iki önemli faktör kategorisi tespit etmiştir:

- Siyasi ve ekonomik faktörler başta olmak üzere zorlayıcı ve baskıcı faktörler.
- Ünlü üniversitelerin şöhreti, uluslararası indekslere sahipliği, kaliteli eğitim, toplumsal, yerel ve çevre özellikleri vs gibi faktörler.

Yani öğrenciler zorlayıcı veya çekici sebeplerle batıda öğrenim görmeyi tercih edebilmektedir. Öğrencilerin bazıları uyum sorunlarını aşarak eğitimini tamamlarken bazıları ise geri dönme eğiliminde olabilmektedir. Mehdi Esmaili (2004), Uluslararası göçe bakış adlı eserinde bir bütün olarak İran'dan yurtdışına göçü ele almış ve öğrencilerin ülkelerine geri dönmelerini; siyasi durum, ülkedeki gelir ve burs sorunları, aile etkisi, rıyalın dolara göre değersizleşmesi (maddi sorunlar), kültürel bağların kesilmesi vb. etkenlerle açıklamıştır.

3. Araştırmanın Yöntemi / Metodolojisi

Çalışma, nitel (Qualitative) bir araştırma olup, fenomoloji yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı; algı ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde açıklandığı bir araştırma türüdür (Yıldırım & Şimşek, 2016: 41). Fenomoloji, insanların gündelik hayatlarındaki bilinçli deneyimi ve sosyal faaliyetleridir (Merriam, 2015: 24). İçinde bulunduğumuz, yabancı olmadığımız durumları araştırmak için kullanılan bir yöntem olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Fenemoloji, Türkçe adıyla olgubilim araştırması, farkında olduğumuz ancak haklarında derinlemesine ve ayrıntılı anlayışa sahip olmak istediğimiz olguları ortaya koymak için kullanılan bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek, 2016: 69). Araştırmadaki olguyu; İran'dan gelen öğrencilerin sosyal uyum süreçlerini etkileyen faktörler oluşturmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Öğrenci Kodu	Eğitim Düzeyi	Alan	Eğitim Kurumu	Eyalet	Destek	Cinsiyet
K1	Doktora	Sosyal Bilimler	Eski Üniversite	İran Merkez	Burssuz	Kız
K2	Lisans	Sağlık Bilimleri	Eski Üniversite	Batı İran	Burssuz	Kız
E1	Doktora	Sosyal Bilimler	Yeni Üniversite	Batı İran	Burslu	Erkek
K3	Lisans	Sağlık Bilimler	Eski Üniversite	Batı İran	Burssuz	Kız
E2	Lisans	Sağlık Bilimleri	Eski Üniversite	Batı İran	Burslu	Erkek
K4	Doktora	Mimarlık ve Sanat	Eski Üniversite	Doğu İran	Burslu	Kız
E3	Yüksek Lisans	Temel Bilimler	Eski Üniversite	Kuzey İran	Burssuz	Erkek
E4	Lisans	Temel Bilimler	Eski Üniversite	Güney İran	Burssuz	Erkek
K5	Lisans	Sağlık Bilimleri	Eski Üniversite	Batı İran	Burssuz	Kız

İran, Türkiye'ye uluslararası öğrenci gönderen ilk on ülke arasında bulunmaktadır. Bu çalışmanın evrenini İran'dan gelen öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem, herkesi, her yeri, her şeyi incelemek mümkün olmadığı için; hangi kişilerle görüşme yapılacağı, hangi olayların gözlemleneceği, hangi ortam ve süreçte gerçekleşeceğini belirlemek açısından oldukça önemlidir (Punch, 2011:183). Bu sebeple, araştırmanın örneklemi, Ankara'da eğitimine devam eden İran vatandaşı 9 öğrenci oluşturmaktadır (Tablo-1).

Bunun en önemli sebebi; zaman, para, insanlara ulaşma kısıtlılıklarıdır. Ancak seçilen örneklem çalışma tarzı ve sorularıyla ilgili olduğu için, gerçek yaşam açısından ilgilenilen olgular bağlamında doğru, inandırıcı ve doğru bilgileri vermesi yönüyle yeterli görülmektedir. Hedef kitleye amaçlı örneklem türlerinden kartopu yöntemiyle ulaşmak amaçlanmıştır. Bu strateji ile çalışmada yer alan ölçütlere uyan katılımcılarla görüşürken, bu kişilerin diğerleri ile de konuşmasını isteyip kartopunu büyütme mümkünüdür (Merriam, 2015: 78).

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden, "yarı yapılandırılmış görüşme tekniği" kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede, açık uçlu sorular sorularak cevaplayıcı daha özgür bırakılabilmektedir (Padem & vd.,2012). Görüşme formunda katılımcının bilgilendirildiği ve izninin alındığı girişten sonra soru formu 2 bölüm şeklindedir. İlk bölümde; katılımcıların geldikleri ülke, eğitim aldıkları kurum, eğitim düzeyleri, bölüm, yaş, cinsiyet gibi demografik soru grubuna yer verilmiştir. Araştırmanın asıl soru grubunu oluşturan ikinci bölümde; öğrencilerin Türkiye'ye gelme motivasyonu, beklenti düzeyleri, karşılaşılan güçlükler, sosyal ilişkiler vb. 6 tane ana soru grubu ve destekleyici sonda sorular yer almaktadır. Soru formunun hazırlanması sürecinde ilgili literatür taranmış olup, bu bilgilere dayanan sorular oluşturulmuştur. Soru formu, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde Doç. Dr. Zafer Çelik tarafından ve araştırmada yer almayan 2 kişi tarafından incelenmesinden sonra; 1 kişiyle pilot çalışma gerçekleştirilmiş ve bu doğrultuda soru formunda gerekli düzenlemeler yapılarak son haline getirilmiştir.

Görüşmeler, katılımcıların kendilerini rahat ifade edecekleri ortamlarda verdikleri zaman diliminde gerçekleştirilmiştir. Veri çözümlemesinde Miles ve Huberman modeliyle; verilerin toplanması, azaltılması, sergilenmesi, sonuçların betimlenmesi ve doğrulanması şeklindeki etkileşimli bir yol izlenmiştir (Punch, 2011:192). Burada çözümleme sürecinin ses kayıtlarının aktarımı, notlarla birlikte verilerin kodlaması ile sistematik hale getirildiği ve bu işlemlerin eş zamanlı olarak yapıldığı söylenebilir. Sonrasında ilgili tema, kategori ve kodlara göre bulgular elde edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği için; sorular sorulurken herhangi bir yönlendirme yapmamaya dikkat edilmiştir. Araştırmacının katılımcı ile nasıl ilişki kuracağı verilerin kalitesi, geçerliliği ve güvenilirliğini etkileyen önemli bir unsur olduğu için görüşmeyi iyi yönetmek gerekmektedir (Punch, 2011: 171). Ölçüm aracının geçerliliği ise; elde edilen bulgu ve yorumlardan anlaşılabilmektedir. Araştırmanın iç ve dış geçerliliğini sağlamak amacıyla verilerin çözümlenmesinde betimsel ve içerik analiz teknikleri kullanılmaya çalışılmıştır. Betimsel analiz, elde edilen verilerin daha önce belirlenen temalara göre özetlenip yorumlandığı, katılımcıların görüşlerinin çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla sık sık doğrudan alıntılarının kullanıldığı ve elde edilen sonuçların neden-sonuç ilişkisi kurularak yorumlandığı analiz tekniğidir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Araştırmada katılımcıların özel hayatına saygı, zarar vermemek, kimliğini gizlemek amacıyla görüşülen kadın ve erkek öğrenciler; K1, K2, E1, K3, E2, K4, E3, E4 ve K5 şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların mülteci statüsüne sahip olanlar bulunduğu için

demografik bilgiler de anonimleştirilerek verilmeye çalışılmıştır.

Bu sebeple bölümler YÖK’ün üst alan kodlarına göre; Temel Bilimler ve Mühendislik, Sağlık Bilimleri, Sosyal Bilimler, Mimarlık Sanat ve Tasarım olarak kodlanmıştır (Tablo-1). Benzer şekilde katılımcıların yaşadıkları şehirler eyalet şeklinde yazılarak anonimleştirilmiştir. Bu amaçla İran’da bulunan 31 Eyaletin isimleri katılımcıların verdikleri bilgiler doğrultusunda Kuzey- Güney- Doğu- Batı İran olarak kodlanmıştır. Araştırma, Ankara’da bulunan devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Bu üniversitelerin adları da katılımcıların özel hayatına zarar gelmemesi için kuruluş tarihleri göz önüne alınarak; eski ve yeni şeklinde kodlanmıştır.

4. Bulgular ve Yorum

İran’dan gelen öğrencilerin sosyal uyumlarını belirleyen ve etkileyen faktörler katılımcıların cevaplarından elde edilen bulgulardan hareketle aşağıdaki başlıklar altında açıklanmıştır.

4.1. Öğrencilerin Türkiye’yi Seçme Nedenleri (Gelme Motivasyonları)

4.1.1. Coğrafi Yakınlık ve Dil

İranlı öğrencilerin Türkiye seçmelerindeki en önemli faktörlerden birisinin coğrafi yakınlık ve dil olduğu görülmüştür. Bu konuda K2 kodlu katılımcı *“Kendi ülkemden kopmuş değilim. Sınırdaki Türkiye’ye çok yakınız. Yüksekova uçağıyla gidiyorum. Hemen 40 dakika-1 saat sonra evimdeyim. Benim için o yüzden çok fark etmiyor orada olmam veya burada olmam. Başka ülkeye gitsek yabancılaşma çekeriz, burada bir şekilde derdimizi anlatabiliyoruz.”* demektedir. Uyum, insanın doğal çevreyle etkileşimini ifade etmekte ve doğal çevreye uyum sağlayamayan organizma canlılığını yitirir (Ercan, 2012: 13). Uyum sürecindeki en önemli etkenlerden biri olarak görülen çevre etkisinin İran’ın Türkiye’ye coğrafi ve kültürel yakınlığı sayesinde sorun alanı oluşturmadığı hatta gelme motivasyonundan birisi olduğunu söylenebilir. K1 kodlu katılımcı Türkiye’ye gelme motivasyonunu *“Aileme yakın bir yerde olmak istiyordum. Ülkeme gidip gelmem daha kolaydı, daha ucuzdu. Ben Doğu insanıyım. O yüzden düşündüm ki Avrupa’ya gitsem insanlar daha soğuk, daha sert olabilir. O yüzden Türkiye daha iyiydi benim için.”* şeklinde ifade etmiştir. Kültür, coğrafya ve dil, insanların gittikleri ülkelerdeki adaptasyon sürecini etkileyen önemli etkenlerdir. İran’ın komşu ülke konumunda olmasından kaynaklanan yakınlığın, öğrencilerin gelme motivasyonundaki ana etkenlerden biri olduğu söylenebilir.

4.1.2. Eğitime Erişme Kolaylığı ve Ucuzluk

Literatürde yapılan araştırmalarla bakıldığında yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’yi tercih etme nedenleri arasında ilk sırayı, kendi ülkelerinde alacakları eğitime nispetle daha iyi bir eğitim alma beklentisi oluşturmaktadır. Türkiye’deki sunulan eğitimin kendi ülkeleri ve alternatif diğer ülkelerde sunulan eğitime göre daha kaliteli, eğitim ve yaşam harcamalarının daha ucuz olması sebebiyle uluslararası öğrenciler Türkiye’de eğitim almayı tercih etmektedirler (Emirhan, 2017: 551). Araştırma kapsamında İranlı

öğrencilerle yapılan görüşmelere göre de eğitimin Türkiye'ye gelme motivasyonu açısından etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak eğitim konusunda seçilen bölümler açısından; YÖS (Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı) ve bölümü bitirip eğitimi tamamlama kolaylığının ana etken olduğunu söylenebilir. Bu konuda E2 kodlu katılımcı *"Tıp, Diş Hekimliği için YÖS sınavı var burada bu sınavı kazanmak daha kolay, Burada bu bölümleri okumak da daha kolay, eğitim açısından Türkiye'de Diş hekimliği eğitimi daha iyi"* derken eğitimdeki kolaylık ve kalitenin önemini belirtmiştir. K4 kodlu katılımcı ise *"Türkiye'de Doktoraya girmek ve okumak daha kolay"* derken yine kolaylık faktörünün altını çizmiştir. Türkiye'de yaşam ve eğitim ucuzluğunun da İranlı öğrencilerin Türkiye'yi seçmelerinde önemli bir etken olduğu söylenebilir. Ekonomik olarak Türkiye'nin uygun olduğu K4-K5-E2 katılımcıları tarafından da ifade edilmiştir.

4.2. Türkiye'ye Geldikten Sonra Karşılaşılan Güçlükler

4.2.1. Maddi Sıkıntılar

Yapılan çalışmalarda uluslararası öğrencilerin yaşam streslerini artıran, sıklıkla karşılaşılan güçlüklerin başında maddi problemler gelmektedir (Özoğlu vd, 2012: 29). Araştırmanın bulgularında burs alma durumunun öğrencilerin Türkiye'de yaşam ve eğitimi açısından oldukça etkili olduğu görülmüştür. Görüşülen öğrencileri burs alan ve almayanlar olarak değerlendirdiğimizde; burs alanların, burs almayanlara göre karşılaşılan güçlükler bağlamında maddi sıkıntıları sonlara doğru söylerken, burs almayan öğrencilerin Türkiye'de yaşadıkları en önemli güçlük maddi alandadır. Çalışmada görüşülen 9 öğrenciden 2si burslu 7si burssuzdur. Burssuz olan öğrencilerden bazıları çalışmak, ek iş yapmak zorunda kalırken; burslu olanların da Türkiye'de kalma veya gitmeleri maddi koşullara bağlanmıştır. Katılımcılardan K1 *"Türkiye'ye burssuz olarak geldim ve çalışmak zorundayım"* derken katılımcılardan bazıları da kiraların pahalı olması ve üniversite harçlarının yüksek olmasını maddi sıkıntılar yaratan durumlar olarak ifade etmiştir.

4.2.2. Yabancı Olmak ve Dışlanma

Tanımı muğlak olmakla beraber, şemsiye bir kavram olan toplumsal dışlanma kavramı, toplumsal hayata katılamamayı, toplumun dışında kalmayı ya da toplumun dışına itilmeyi anlatır ve ayrımcılıkla çok yakından ilişkilidir. Toplumsal dışlanmayı tek bir kategoride tanımlamak oldukça zordur. İnsanlara yüklenen önyargılar, damgalamalar da toplumsal dışlanma kavramının içinde yer almaktadır. (Semerci, 2011: 4). Bu bağlamda görüşülen dokuz öğrenciden üçü, yabancı olmanın Türkiye'de dezavantajlı bir durum oluşturmamasından bahsetmiştir. Bunu daha çok sosyo-kültürel alanda ve çalışma hayatında yaşamaktadırlar. Katılımcılardan E4 *" Türk öğrencilerle irtibatım var ama daha çok okulda. Türk öğrencilerle görüşüyorum; dışarıda daha çok İranlı arkadaşlarımla görüşüyorum. Türkler daha çok birbirleriyle takılmayı istiyorlar. Bütün yabancı öğrencilerden uzak duruyorlar"* ifadesinde okulda Türk öğrencilerin kendilerini dışladıklarını söylemiştir. Konuşmasının devamında dışarıda da ayrımcı davranışlara maruz kaldıklarını *"Türkleri daha çok misafirperver olarak duymuştum ve böyle de düşünüyordum ancak yabancı olduğumu bildiklerinde tuhaf tuhaf bakıyorlar bunu okulda da görüyorum mesela okulda da Türk öğrenciler beni kendilerinden görmüyorlar"* şeklinde ifade etmiştir. Dışlama durumu, dışlanan birey ya da bireylere karşı açıkça ifade edilebileceği gibi, sözlü veya davranışsal bir reddediş içermeden de gerçekleşebilir.

Çalışma yaşamında karşılaştığı güçlüğü ise K1 *"Ben yabancı olduğum için bana tüm gün (sabah 8 akşam 11) iş yaptırdılar. Bunun karşılığında tabi ki paramı almalıydım ama onlar sadece bana yemek verdiler. Yani karın tokluğuna yemek vermek için çalıştırdılar"* demiştir. Şive farkından yabancı olduğunu anlayan insanların sigortasız, düşük ücretle işe alma eğiliminde olduklarını söylemiştir.

Görüşülen diğer öğrenciler hiçbir şekilde dışlanmaya maruz kalmadıklarını, hem okul arkadaşlarıyla, hem de yaşadıkları yerlerdeki komşularıyla pozitif ilişkiler geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Örneğin K2 bu konuda şunları söylemiştir:

"Arkadaşlarımın yarısı Türk. Çok iyi anlaşıyoruz. Yardımcı oluyorlar. ../.. Ankara'ya geldikten sonra önce Mamak sonra Çankaya'da oturduk. İki yerde de çok iyi ilişkilerimiz oldu. Allah bizi iyi insanlarla karşılaştırmış. Mamak ve Çankaya'daki tecrübemi karşılaştırmam gerekirse, Mamak'ta komşular bayramlarda filan sık sık toplanıyorlardı, daha sıcak ilişkilerimiz vardı, Çankaya'da sadece eve girip çıkarken görüyoruz komşularımızı. Mamak'ta komşularımız hareketlerimizi, giriş çıkışlarımızı, yaptıklarımızı daha dikkatli takip ediyorlardı ama bundan çok rahatsız olmadık. Bir baskı hissetmedik, bizi sevdiklerinden öyle yapıyorlardı. Çankaya'da kimse kimseye karışmıyor."

4.2.3. Etnisite Eksenli Farklılıklar

Görüşmelerde Azerbaycan Türkü olan öğrencilerin yani Güney Azerbaycan'dan gelenlerin etnik kökenlerinin Türkiye'de yaşam açısından daha da avantaj yarattığını düşündükleri görülmüştür. Bu gruptaki öğrenciler, etkileşime girdikleri yerli halkın onları tarihsel olarak zulüm gördükleri halde özünü kaybetmeyen Türkler olarak görüp sahip çıkma eğiliminde olduğunu dile getirmişlerdir. E1 kodlu katılımcı *"Hiçbir sıkıntı olmadı. Hatta Azerbaycan Türk'ü olduğum için kolaylıkları bile oldu."* derken K4 kodlu katılımcıda benzer düşünceyi *"Türk olduğumu öğrenince daha saygılı, daha iyi davranıyorlar. Kendimi yabancı gibi hissetmiyorum"* demiştir. Fars kökenli olan öğrencilerin ise Türkiye'de Azerbaycan Türkleri tarafından dışlandıklarını düşündükleri tespit edilmiştir. Bu konuda K1 kodlu katılımcı görüşlerini, *"Azerbaycan Türkleri kendilerini Türk hissediyor. Bir aradalar, bizi sevmiyorlar, ön yargılılar."* şeklinde ifade etmiş, Türkiye'deki sosyal çevreyle ilişkisini açıklarken ise; *"Komşularım Yemenli bir öğrenci Şafi, diğeri İran Fars, Türk Hanefi var bir de alevi Türk komşu. Biz bir araya geldik ama Türk Hanefi bizi sevmedi. Bir daha yanımıza gelmedi. Yolda bile bizi görünce selam vermedi."* demiştir. Türkiye'de İran'dan gelen Şafi öğrencilerin hem Türkler hem de Azerbaycan Türkleri tarafından dışlandığı için sıkıntılar yaşadığı ifade edilmiştir.

4.2.4. Beslenme, Barınma ve Aile Özlemi

Yapılan çalışmalar, kültürel uzaklık arttıkça sosyal uyumun güçleştiğini göstermektedir (Gökçer, 2017: 99). İran'ın kültürel yakınlığı bu durumu azaltsa da yurttaki kalan öğrenciler açısından yemek kültüründeki farklılıkların, ailesinden uzakta olan her öğrencinin yaşadığı aile özleminin ve yurttaki odaların kalabalık olmasının öğrencilerin Türkiye'ye sosyal uyumu daha da zorlaştırdığı görülmektedir. K4 kodlu katılımcı *"Türkiye'yi çok seviyorum belki bundan dolayı ben hiçbir probleme rastlamadım. Türkiye'de yemekhanenin yemeği iyi değil, ailemi özleyorum tek sıkıntılarım bunlar"* demiştir. E4 kodlu katılımcı yurttaki sıkıntılarını *"İlk geldiğimde yurttaki çok sıkıntı çektim, ilk aylar kaldığım yurt, askerlerin yurtları gibiydi 9 kişilik bir odada kaldım"* şeklinde ifade

ederken bunun Türkiye'deki yaşama alışma evresinde çok zorluk yarattığını düşündüğünü söylemiştir.

4.3. İlişki Dünyası (Türk Arkadaşlarla, Komşularla vb.)

Uluslararası öğrencilerin sosyalizasyon sürecine katılımları sosyal ilişkilerini belirleyen ve etkileyen bir durumdur. Sosyalizasyon; bireyin doğumundan ölümüne kadar olan bir süreç olarak tanımlanırken; içinde yaşadığımız sosyal çevreye, topluma, kültüre alışma evrelerini içermektedir (Özçetin, 2013: 23). Bu sebeple İranlı öğrencilerin Türkiye'ye geldikten sonra alışma ve uyum evresinde, Türk öğrencilerle, çevredeki komşularla, market vb. yerlerdeki esnafla iletişimleri oldukça önemlidir. Çalışmada görüşülen katılımcıların sosyal ilişki çevrelerini daha çok kendi ülkelerinden gelen kişilerin oluşturduğu görülmüştür. Bazı katılımcılar bu durumun sebebini kendilerinde görüp çekingen ve iletişime kapalı olmalarına bağlarken, bazı katılımcılar sebebi Türk öğrencilerin dışlayıcı davranışlarında görmektedir. Bu konuda K1 kodlu katılımcı *"Türk arkadaşlarımla aram çok iyi değil. İnsanların ilgilerini çekemedim"* şeklinde özeleştiri yaparken; Türk insanının anlık, geçici ilişkiler kurduğunu okul bittikten sonra bir daha arayıp sormadıklarını düşünmektedir. Katılımcılardan K2 *"Türkler yabancıları çok kabul etmiyorlar. Sadece 1 tane Türk arkadaşım var. Türk öğrenciler kendilerinin daha zor bir sınavla üniversiteye girdiklerini ve yabancıların ise daha kolay bir sınavla üniversite kazandıklarını düşünüyorlar. O yüzden bizi sevmiyorlar, bizi aralarına kabul etmiyorlar"* demektedir. Türk öğrencilerin burada okudukları bölümlere yerleşmek için zor bir sınavdan geçerken kendilerinin sınavsız veya YÖS ile gelmelerinden dolayı bir tepki olduğunu düşünmektedir.

Yapılan başka bir araştırmada (Sungur vd. 2016; Özçetin, 2013) ortaya konulduğu üzere cinsiyet de sosyal ilişkide önemli bir rol oynamakta ve sosyal uyumu etkilemektedir. Benzer sonuçlara bu çalışmada da ulaşılmıştır. Görüşülen katılımcılardan K1'in *"İnsanlar yabancı, yalnız kadına farklı gözle bakabiliyor. Bu yüzden insanlardan uzaklaştım. Kendimi bir köşeye çektim"* ifadesi de bu durumu açıklar niteliktedir.

Sosyal çevreyle ilişki, sosyalizasyon sürecinde bireyin dış dünyayla bağlantısını sağlaması açısından önemlidir. İranlı öğrencilerin diğer uluslararası öğrencilere nispetle sosyal çevreye daha kolay adapte oldukları söylenebilir. Kendilerini Türkiye'de yabancı hissetmediklerini söyleyen katılımcıların sosyal çevreyle ilişkileri; markette, bankada çok fazla iletişim güclüğü de yaşamadıkları için olumlu yöndedir. Ancak Ankara'da gerçekleştirilen bu çalışmada komşuluk ilişkilerinin zayıf olduğunu belirten katılımcılar da mevcuttur. K2 kodlu katılımcı, *"Komşularla ilişki yok. Selam veriyorlar, selamlarını almıyorlar. Çok soğuk insanlar, sınıftaki insanlar da öyle selamlaşmıyorlar bile, biz daha sıcakkanlıyız"* ifadesini kullanmıştır.

4.4. Türkiye'de Yaşamın Pozitif ve Negatif Yönleri

4.4.1. Özgürlük

Çalışmada görüşmelerden elde edilen bulgulara göre özgürlük, kadın öğrenciler açısından ilk olarak kıyafette sonrasında sosyal yaşamda özgürlük olarak kodlanırken erkek öğrenciler açısından özgürlük; toplumsal yaşamda istediğin gibi yaşayabilme; yani temel haklardan "yaşam hakkı" özgürlüğü olarak kodlanmıştır. Bu konuda yer alan ifadelerle bakıldığında; K2 kodlu katılımcı *"istediğim gibi yaşayabiliyorum, istediğim gibi giyiniyorum, erkek arkadaşlarla da görüşebiliyoruz."* derken K1 kodlu katılımcı benzer bir

görüşle Türkiye’de kadın haklarının gelişmesinin getirdiği özgürlük üzerinde durmuştur. *“Kadın hakları kanunda yazılmış. Kadın eşit bir şekilde boşanabilir, para alabilir. Bunlar sizin kanununuzda var. Giyeceğiniz şeyler hakkında kanun yok. Karışmıyorlar. Bu özgürlük ve haklar güzel.”* demektedir. K5 kodlu katılımcı da Türkiye’nin özgür bir ülke olduğunu ve istediği gibi yaşadığı ve davrandığını şu şekilde ifade etmiştir; *“Türkiye’de çok rahatız. Bir bayan İran’da saat sekizden sonra dışarı çıkamaz ama burada istediğin her saatte sıkıntı yaşamadan dışarı çıkabiliyorsun. Yaşam İran’a göre daha rahat.”* E1 kodlu katılımcı, İran- Türkiye kıyaslaması yaparak şu ifadeleri kullanmıştır; *“Batı’ya entegre olmada, sosyal hayatta ve toplumsal özgürlüklerde Türkiye daha önemli. Türkiye daha özgür.”* K1 kodlu katılımcı da diğer katılımcılar gibi Türkiye’nin özgür bir ülke olmasının avantajlarını anlatmıştır. *“Burası özgür bir ülke, istediğini yapabiliyorsun, herkes istediği gibi yaşayabiliyor.”* Görüşülen İranlı öğrencilerin verdikleri cevaplardan özgürlük konusunun hepsi tarafından önemsendiği ve Türkiye’nin bu konuda daha ileri ve başarılı bir ülke olduğu anlaşılmaktadır.

4.4.2. Yardımseverlik

Uluslararası öğrenciler kendi ülkelerinden geldiklerinde pek çok sıkıntı ve sorunla karşılaşabilmektedir. Sosyal uyumlarını da etkileyebilecek bu sorunların aşılmasında pek çok faktörün yanında psikolojik destek oldukça önemlidir. Araştırma kapsamında görüşülen İranlı öğrenciler, Türk halkının yardımsever bir yapıya sahip olmasının kendilerini iyi hissettirdiğini belirtmişlerdir. Bu konuda K1 kodlu katılımcı; *“Eşyam yoktu, parke üstünde yatıyordum. Apartman görevlisi geldi, sen öğrenci misin eşyan yok mu dedi bana eşya buldu getirdi yardım ettiler. Karşı komşum karı-koca dışarıda meyve sebze satıyordu. Onlarda bazen meyve sebze verdiler. Sordular bana kış geliyor yorganın var mı diye bana bir tane yorgan verdiler.”* şeklinde ifade etmiştir. Bulunduğu çevreye sosyal uyumu bu davranışlar sayesinde sağlayıp, komşularla ilişkisinin bu şekilde geliştiğini anlatmaktadır. E1 kodlu katılımcının vurgulamış olduğu gibi *“Türk toplumu vicdanlı. İnsan merkezli, ahlaki duygulara sahipler”* vicdan, merhamet vurgusu Türk toplumuna dair yerleşmiş olumlu bir bakış açısını yansıtmaktadır.

4.4.3. Tevazu

Katılımcıların görüşmede anlattıkları ve üzerinde durdukları bir konu da Türkiye’ye gelmeden önce izledikleri Türk televizyon dizileridir. Türkiye’de dizilerde gösterildiği gibi lükse, gösterişe çok önem verilen bir hayat olduğunu düşünerek geldiklerini ifade etmişlerdir. Ancak geldikten sonra dizilerdeki abartının ve gösterişin gerçek olmadığını, mütevazı insanların mütevazı hayatlar sürdürdüklerini görmüşlerdir. Bu konuda K3 kodlu katılımcı *“Türkiye’de televizyon dizilerinde giyimler, ilişkiler çok farklı ama gerçek hayatta böyle değil, İran’da sosyete buradan daha abartılı”* şeklinde ifade etmiştir. Konuşmasının devamında *“Burada her şey için insanlar sıra oluşturuyorlar. Bunu kendiliğinden yapıyorlar çok hoşuma gidiyor.”* ifadesinde de Türkiye-İran karşılaştırması yaparak Türkiye’nin insanların her yönden mütevazı olduğunu söylemiştir.

4.4.4. Hocaların Tutumu

Üniversite öğrencileri farklı şehirlerde eğitim görürken bile bazı sorunlarla karşılaşırken, farklı ülkelerde eğitim görmenin uyum sorunları yaratması beklenen bir durumdur (Traş & Güngör, 2011: 262). Görüşülen katılımcıların çoğunun dile getirdiği

akademik anlamdaki sıkıntıların başında, hocaların yabancı öğrencilere yönelik tutum ve davranışları yer almaktadır. Başka bir ülkeden geldikleri için hocaların daha anlayışlı, yardımsever ve hoşgörülü olmaları gerektiğini düşündüklerini; ancak Türkiye’de akademisyenlerin bu şekilde olmamalarının hayal kırıklığı yarattığını anlatmışlardır. Bu konuda E3 kodlu katılımcı hocaların kendilerine tolerans göstermemesini *“Bölümümde bazı hocalar yabancılara karşı daha farklı davranmalı ama bu konuda hocalar hiçbir tolerans göstermiyorlar. Yabancıyım ve dersi iki üç defa dinlemem lazım onun için ses kaydı yapmak zorundayım ve hocalar buna izin vermiyorlar.”* şeklinde ifade etmiştir.

4.4.5. Resmî Kurumlarda Yapılan İşlemlerde Zorluk

Görüşülen öğrenciler Türkiye’de resmî kurumların işleyişindeki sıkıntılardan kaynaklanan problemler yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu daha çok göç idaresi, banka, belediye vb. yerlerdeki prosedürlerden kaynaklı olabildiği gibi, çalışanların ilgisiz davranışlarından kaynaklı da olabilmektedir. E1 kodlu katılımcı Türkiye’de sistemin işleyişi ve değişiklikler hakkında yeterli bilgilendirmenin olmamasının yaratmış olduğu sıkıntıyı şu şekilde ifade etmektedir; *“Yabancılarla ilgili bir değişiklik olduğunu mesela Göç İdaresine gittiğimde öğreniyorum”*. K2 kodlu katılımcı, bankalar ve resmî kurumlardaki işleyiş ve gecikmeleri *“Yabancılar için hesap açmak çok zor. İkamet almak lazım (3-4 ay sürüyor). Göç idaresinde bu süreçler çok uzun”* olarak açıklamaktadır. K5 kodlu katılımcı, sürecin uzunluğundan ve yeterli bilgilendirmenin olmamasından yakınmıştır: *“Türkiye’de kamu kurumlarına gittiğinizde görüştüğünüz kişiler resmi işlemlerle ilgili tutarlı bilgi vermiyorlar. Birisi başka bir şey söylüyor, hemen yanındaki başka bir şey söylüyor. Çok doğru bilgiler alamıyoruz. Kaç kere bir saatlik işi halletmem günler sürdü.”* E4 kodlu katılımcı da banka da yaşadığı sıkıntıları şu şekilde ifade etmiştir; *“Banka siyasetleri iyi değil İranlı öğrenciler hesap açmada sıkıntı çekiyorlar. İran’la Türkiye arasında siyasi ilişkiler iyi ama yine de bu sıkıntıyı yaşıyoruz ve bu hiç hoşuma gitmiyor.”* Katılımcıların çoğunun Türkiye’de resmî kurumlarda zorluk yaşadıkları; vakit ve yaşam kalitesi açısından çok etkilendikleri görülmüştür. Eğitimin aksamasına sebep olan; oldukça vakit alan işlerin daha sistemli hale gelmesi arzusunda oldukları söylenebilir.

4.5. Sunulan İmkân ve Boş Zaman Değerlendirme Aktiviteleri

Görüşülen öğrencilerin okudukları üniversitelerin sosyal imkânlarını; spor etkinlikleri, geziler ve öğrenci kulüplerinin etkinlikleri şeklinde kategorize etmek mümkündür. Ancak bu araştırma kapsamında yapılan görüşmeler, İranlı öğrencilerin bu sosyal etkinliklere fazla katılmadıklarını göstermiştir. Bu, kimi öğrenciler için tercih iken; bazı öğrenciler için haberdar olamamaktan kaynaklanmaktadır. Bu konuda K1 kodlu katılımcı; *“Kulüplerin yaptığı parti, etkinlikler varmış ama ben çok haberdar olmuyorum.”* derken E2 kodlu katılımcı ise *“Okulda sosyal ortam oluyor. Mesela yıl sonu etkinlikleri sınıfça oluyor ama katılmıyorum. O tür ortamlara katılmayı tercih etmiyorum.”* şeklinde görüş bildirmektedir. Boş zaman değerlendirme aktivitelerinde İranlı öğrencilerin daha çok, kendilerini yakın hissettikleri, kendi kültürlerinden veya ülkelerinden arkadaş çevreleriyle bir araya gelmeyi tercih ettikleri, bunun dışında üniversitelerin resmî kongre, sempozyum gibi etkinliklerine de katılım sağladıkları öğrenilmiştir.

4.6. Beklentiler

Görüşülen öğrencilere Türkiye'de yaşam, eğitime dair beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığını sorulduğunda; genel olarak Türkiye'nin, Türkiye'deki hayatın beklentileri karşıladığı söylenmiştir. Beklentilerle gerçekler arasında fark oluşturan temel unsurların başında Türk dizilerinin olması ilginç bir bulgudur. Birkaç görüşmeci Türk dizilerinin yanlış bir algı yarattığını dile getirmiştir. Sadece uydu yayınları üzerinden takip edilebilseler de, Türk dizileri İran'da ilgi görmekte, İran halkının Türkiye ve Türkler hakkındaki kanaatlerinin oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye'ye gelme motivasyonu da oluşturan Türk dizilerindeki özendirici, lüks hayat kurgusunun büyüüne kapılarak gelen İranlı öğrencilerden bazıları şunları ifade etmiştir;

"Türkiye Türk dizileri gibi değil, Aşk-ı Memnu mesela; öyle bir hayat yok, öyle aileler, insanlar yok." (K2)

"Türkiye bizim zihnimize diziler gibiydi. Herkes rahat yaşıyor gibi bir zihniyet var. Ama yaşamına devam etmek için sabahtan akşama kadar çalışman gerekiyor. Ekonomik anlamda gelire sahip olmak zor." (E1)

"Dizilerde Avrupa gibi gösteriyorlar ama öyle olmadığını gördüm. Dizilerdeki kültürden farklı bir kültür, yaşam var." (E2)

Diziler ve gerçek hayat arasındaki farkın çok olmasının yaratmış olduğu şaşkınlığın yanı sıra Türkiye'de eğitim ve yaşama ilişkin bazı beklentilerin de karşılanmadığı söylenebilir. Bu konu farklı öğrenciler tarafından şöyle dile getirilmiştir:

"Türkiye'nin daha özgür, modern bir ülke olduğunu düşünerek geldim. Bir iş bulabilirim burada. Ama düşündüğüm gibi değildi. Buradaki insanlarda çok geleneksel, modernite konusunda da çok farklı değildi. İş sıkıntısı vardı, iş bulamıyorum. O yüzden her şey çok da beklediğim gibi değildi." (K1)

"Eğitim alanında biraz daha iyi bir şeyler düşünüyordum ama düşündüğüm gibi olmadı. Her ne kadar yakınlıklarımız olsa da yine de bazı farklılıklarımız vardır." (E3)

"Ben daha önce de Türkiye'ye gelmişim ama insanlarıyla çok irtibatım olmamıştı ama yine de genel olarak pozitif bir bakışım vardı ve geldikten sonra bu görüşüm tamamen değişti ve hiç düşündüğüm gibi olmadı. Türkleri daha çok misafirperver olarak duymuştum ve böyle de düşünüyordum ancak öyle değiller." (E4)

Bu kapsamda katılımcıların Türkiye'de kalma ve gitme isteklerine bakıldığında genel eğilimin Türkiye'de kalma yönünde olduğu görülmektedir. İranlı öğrencilerin Türkiye'de kalmak istemelerinde Türkiye sevgisinin ve Türkiye'de yaşanan müspet tecrübelerin öne çıktığını söylemek mümkündür. K2 kodlu katılımcı; *"Türkiye'de okul bitince de kalmaya devam edeceğim. Çünkü Türkiye'yi çok seviyorum. Oğlum da burada eğitim görüyor, o da çok seviyor"* diyerek Türkiye'de kalacağını beyan ederken, E1 kodlu katılımcı mecburi sebeplere dayalı olarak Türkiye'de kalacağını *"İran'a zaten dönmek istesem de dönemiyorum. Burada yaşamaya devam edeceğiz"* ifadesiyle dile getirmiştir.

5. Sonuç

Uluslararası öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Çalışmada bu faktörlerin etkisi ve öğrencilerin sosyal uyum sürecinde yaşamış oldukları sıkıntılar ele alınmaya çalışılmıştır. İranlı öğrencilerin sosyal uyum sürecinde yaşamış oldukları sıkıntıların başında; maddi güçlük yer almaktadır. Bunun yanı sıra; yabancı olmanın sosyal ilişkiler üzerinde olumsuz etkisinden, farklı bir alfabede okuyup yazmadaki zorluktan, beslenme alışkanlıklarının değişmesinden, aile özleminden, etnik farklılıklar sebebiyle dışlanma vb. sıkıntılardan da bahsetmek mümkündür. Burslu olarak gelen öğrencilerin derslerde başarılı olma zorunluluğunun, burssuz öğrencilerin ise ek iş yapma zorunluluğunun öğrencilerin akademik başarısı üzerinde olumsuz etkisi vardır. Ders geçmeye yönelik psikolojik baskı ve kaygıların öğrencilerin sosyal uyum problemlerini arttırdığı söylenebilir. Üniversitelerin sosyal imkânlarından haberdar olmayan, ekonomik sebeplerle bu imkânlardan faydalanamayan veya etkinliklere katılmayı tercih etmeyen öğrencilerin sosyal ilişkilerinin daha çok kendi çevreleriyle sınırlı olduğu görülmüştür. Öğrencilerin gelme motivasyonu ve beklenti düzeylerine bakıldığında; özellikle Türk dizilerinde Türkiye'nin oldukça gösterişli, zengin ve batı yaşam tarzına sahip olarak sunulmasının Türkiye'de yaşama süreciyle anlaşılan, yanlış bir algı yarattığı söylenebilir. Ayrıca eğitim konusunda beklentilerinin tam karşılanmadığı görülmektedir. Ancak sosyal uyum sürecinde yaşanan sıkıntılar farklı ülkelerden gelen uluslararası öğrenciler kadar uzun süreli ve büyük olmamaktadır. Bunda coğrafi konum yakınlığı, dil yakınlığı ve kültürel yakınlık oldukça etkilidir. Bu sebeple yaşanan sıkıntılara rağmen İranlı öğrencilerin Türkiye'de eğitime ve yaşamaya devam etmek istedikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Türkiye'nin her açıdan daha özgür bir hayat yaşama imkânı sunması, Türk halkının yardımsever ve mütevazı olması İran'dan gelen öğrencilerin yaşam doyumunu etkilemektedir.

Kaynakça

- Alagöz, S. B. & Geçkil, T. (2017). "Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Sorunlarının İncelenmesi: Konya İli Örneği" *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 20(4), 278-284.
- Alver, B. (1998). Bireylerin Uyum Düzeyleri ile Empatik Becerileri Arasındaki İlişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Dehnadi, M (2001). "Zerdüşlerin Göç Nedenleri", Göç Semineri, Yezd. Demirhan, K. (2017). "Ulusal Alanyazında Uluslararası Öğrenciler ve Uluslararası Öğrencileri Siyasal Açıdan Düşünmek", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICMEB17 Özel Sayısı, 547-562.
- Enterieva, M., & Sezgin, F. (2016). "Türki Cumhuriyetlerden Türkiye'ye Gelen Yükseköğretim Öğrencilerinin Akademik ve Sosyal Beklentilerinin Karşılama Düzeyi". *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(1): 102- 115.
- Ercan, M. S. (2012). Uluslararası Öğrencilerin Uyum Sorunlarının İncelenmesi ve Bu Sorunların Çözümüne Yönelik Beklentilerin Araştırılması, Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Araba Toplulukları Başkanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Esmaili. M. (2001). "Elitler Göçüne Bakış", Göç Semineri, Yezd. Geçtan. E (1994), *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar*, Remzi Kitabevi, 10. Basım, İstanbul
- Gökkyer, N. (2017). "Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Uyumları", *Yüksek Öğretim ve Bilim Dergisi*, 7(1): 98-108.
- Güçlü, N. (1996). "Yabancı Öğrencilerin Uyum Problemleri", *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12: 101-110.
- Kalkınma Bakanlığı (2015). Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi, Kalkınma Araştırmaları Merkezi (KAM), Araştırma Projesi Raporu.
- Merriam, S. (2015). Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber, Çev. Prof. Dr. Selahattin Turan, Nobel Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Özçetin, S. (2013). Yüksek Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özoğlu, M., Gür, B. & Coşkun İ. (2012). Küresel Eğilimler Işığında Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler, SETA Yayınları, Ankara.
- Padem, H., Göksu, A., & Konaklı, Z. (2012). Araştırma Yöntemleri, SPSS Uygulamalı. Plunkett WS, Bámaca-Gómez YM (2003). "The relationship between parenting, acculturation, and adolescent academics in Mexican-origin immigrant families in Los Angeles" [Electronic version]. *Hispanic J. Behav. Sci.*, 25:222-239.
- Punch, F. Keith (2011). Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar, Çev. Dursun Bayrak, H.Bader Aslan, Zeynep Akyüz, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Semerci, P. U. (2013). Ayrımcılık Bağlamında Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma. Çayır K. ve Ceyhan MA (Der.). *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar*, 149-162.

Tras, Z., & Güngör, H. C. (2011). "Avrupa Ülkelerinden Gelen Türk Asıllı Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek ve Sosyal Bağlılıkları Üzerine Nitel Bir Arastırma /A Qualitative Study on Social Support and Social Connectedness Issues in Regard to University Students of Turkish Origin Coming From European Countries". Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (25), 261-271.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayınları, Genişletilmiş 10. Baskı, Ankara.

Zavalsız, Y & Gündoğ, E . (2017). "Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Entegrasyonu (Karabük Üniversitesi Örneği)". İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 6 (5): 3168-3192.

AYBÜ-GPM HAKKINDA

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (AYBÜ-GPM) 2015 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi bünyesinde göç ve insan hareketliliklerini izlemek, takip etmek; bu konularda araştırmalar, projeler hazırlamak, yürütmek ve raporlar hazırlamak üzere kurulmuştur.

ABOUT AYBU-MPC

The Migration Policy Center (AYBU-MPC) of Ankara Yıldırım Beyazıt University was established in 2015 for monitoring and following migration and human mobilities, designing and conducting research and projects on the area and publishing reports.

AYBÜ - GPM
GÖÇ POLİTİKALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ